

GEOGRAFIJOS BENDROSIOS PROGRAMOS PRITAIKYMAS ŽEMŲ RIBOTO INTELEKTO GEBĖJIMŲ MOKINIAMS

Ugdymo tikslas

Ugdyti mokinių geografinį pasaulėvaizdį, skatinti domėtis savo ir kitų šalių gamtos bei visuomenės įvairove, formuoti pozityvų jų požiūrį į supančią aplinką, saugų elgesį gamtinėje ir visuomeninėje aplinkoje.

Ugdymo uždaviniai

Siekiant geografinio ugdymo tikslo, mokiniai:

- orientuosis artimoje vietovėje ir naudojant žemėlapius – Lietuvoje ir Europoje;
- naudojantis paprasčiausiais informacijos šaltiniais rinks reikiamą, nesudėtingą, informaciją;
- domėtis Lietuvos ir kitų šalių gamtos bei visuomenės įvairove;
- elementariai tirs savo artimiausios aplinkos gamtinę ir visuomeninę aplinką.

Mokinių gebėjimų raida

Šiame skyrelyje aprašyta, kaip auga esminiai mokinių gebėjimai geografinio ugdymosi veiklos srityse pereinat iš vieno koncentro į kitą. Tai gali padėti mokytojui numatyti mokinių gebėjimų raidos nuoseklumą, tęstinumą ir planuoti mokymosi pažangą.

Veiklos sritis	5–6 klasės	7–8 klasės	9–10 klasės
1. Orientavimasis erdvėje ir žemėlapyje	Remiantis aplinkos požymiais, orientuotis savo gyvenamojoje vietovėje.	Remiantis aplinkos požymiais, orientuotis savo gyvenamojoje vietovėje. Elementariai orientuotis žemėlapyje ir gaublyje.	Naudojantis vietovės planu, gebėti orientuotis vietovėje. Naudojantis bendraisiais ir teminiais žemėlapiais, orientuotis Lietuvoje ir Europoje.
2. Geografinės informacijos skaitymas	Atpažinti svarbiausius geografinės informacijos šaltinius ir papildomai padedant jais naudotis.	Atpažinti svarbiausius geografinės informacijos šaltinius ir jais naudotis. Papildomai padedant perskaityti geografinę informaciją.	Naudotis geografinės informacijos šaltiniais nurodyta tema. Gebėti perskaityti įvairiuose šaltiniuose pateikiamą geografinę informaciją ir mokytojui padedant pasakyti pagrindinę jos mintį.
3. Regionų pažinimo raiška	Skirti žemynus ir vandenynus, parodyti juos žemėlapyje.	Bendrais bruožais apibūdinti žemynus kaip stambiausius regionus, nurodyti po 1–2 jų ypatumus.	Naudojantis geografinės informacijos šaltiniais, nurodyti 2-3 svarbiausius regionų gamtinius ir socialinius aplinkos elementus.
4. Aplinkos pažinimas ir tyrimai	Mokytojo padedamas mokosi atlikti paprasčiausius stebėjimus savo aplinkoje. Tobulinti įgūdžius dirbant individualiai ir grupėje.	Atlikti paprastus aplinkos tyrimus artimiausioje aplinkoje. Tobulinti įgūdžius dirbant grupėje, klasėje ir artimiausioje savo aplinkoje.	Stebint aplinką ir atliekant tyrimus, mokėti naudotis paprasčiausiais prietaisais (kompasu, termometru, vėjarodžiu, barometru). Atlikti paprastus aplinkos tyrimus ir nesudėtingus skaičiavimus vietovės planuose. Tobulinti įgūdžius dirbant individualiai ir grupėje.

Turinio apimtis. 5–6 klasės

Orientavimasis erdvėje ir žemėlapyje

Orientavimasis vietovėje. Mokomasi orientuotis dieną, nagrinėti vietinius, artimiausios aplinkos, požymius; nustatyti pagrindines pasaulio kryptis (horizonto kryptis). Nagrinėdami gamtinį ir visuomeninį žemėlapi, mokiniai mokosi jame (ar gaublyje) parodyti savo gyvenamąją vietovę, rajoną, apskritį, Lietuvą, žemynus ir vandenynus.

Geografinės informacijos skaitymas

Planas ir žemėlapis. Atliekant įvairias užduotis, mokomasi naudotis atlaso turiniu ir dalykine rodykle.

Vidinė Žemės sandara ir paviršius. Nagrinėdami paveikslus, aiškinasi vidinę Žemės sandarą (aiškinasi, kas yra branduolys, mantija, Žemės pluta). Aiškinasi, kodėl ir kur kyla žemės drebėjimai, kur susidaro ugnikalniai. Pasaulio gamtiniame žemėlapyje mokosi rasti aukščiausių kalnų ir didžiausių lygumų pavyzdžių žemynuose.

Žemės vandenys. Aiškinasi vandens apytakos ratą gamtoje. Mokiniai nagrinėja, iš kokių dalių sudarytas Pasaulio vandenynas, gamtiniame žemėlapyje randa sudedamąsias dalis (jūras, įlankas, sąsiaurius). Aiškinasi, kas yra ežeras, mokosi parodyti gamtiniame žemėlapyje didžiausius Lietuvos ežerus. Nagrinėdami piešinius ar žemėlapius, aiškinasi kas yra upės ištakos (šaltinis, ežeras ir t. t.) ir žiotys.

Atmosfera ir jos reikšmė. Mokiniai mokomi naudotis orų stebėjimo prietaisais (termometru, barometru, vėjarodžiu). Aiškinasi kaip susidaro vėjas. Aiškinasi, kokie būdingiausi augalai ir gyvūnai aptinkami Lietuvoje.

Valstybės samprata. Nagrinėjant schemas, aiškinamasi, kokia yra mokyklos savivaldos struktūra (direktorius, mokyklos taryba) ir Lietuvos valstybės valdymas (Prezidentas, Seimas, Vyriausybė).

Gyventojai ir gyvenvietės. Nagrinėdami diagramas aiškinamasi, kokia yra tautinė Lietuvos gyventojų sudėtis. Nagrinėdami paveikslus, mokiniai mokosi nusakyti miesto ir kaimo panašumus bei skirtumus.

Gyventojų veiklos. Nagrinėdami paveikslus, susipažįsta su gamtos ištekliais, aiškinasi apsirūpinimo jais problemą (aptaria išteklių stygių). Mokytojo padedami, nurodo būdus ir priemones, kaip žmogus keičią aplinką.

Regionų pažinimo raiška

Naudojantis vadovėliu mokosi apibūdinti žemynus, nurodo 1-2 jų bendriausius bruožus. Mokiniai skatinami ieškoti informacijos vaikų enciklopedijose, internete ir kituose šaltiniuose.

Aplinkos pažinimas ir tyrimai

Mokytojo padedamas mokosi atlikti paprasčiausius stebėjimus savo aplinkoje.

Turinio apimtis. 7–8 klasės

Orientavimasis erdvėje ir žemėlapyje

Mokiniai, mokytojo padedami, mokosi skaityti vietovės planus, naudotis kuriuo nors prietaisu (kompasu, visuotinė padėties nustatymo sistema (GPS)).

Geografinės informacijos skaitymas

Planas ir žemėlapis. Aiškinasi svarbiausius geografinio tinklo elementus (pusiaujas, lygiagretės, dienovidiniai, ašigaliai, ilguma ir platuma). Naudojantis masteliu mokomi nustatyti realų atstumą tarp nurodytų objektų. Mokosi naudotis vietovės planu.

Geografinis pažinimas. Susipažįsta su svarbiausiais pasaulio regionų geografinių žinių kaupimo etapais (Didieji geografiniai atradimai, šiuolaikiniai geografiniai tyrimai).

Litosfera ir Žemės paviršiaus reljefas. Aiškinasi, kodėl ir kur kyla žemės drebėjimai, kur susidaro ugnikalniai. Aiškinasi, kokią įtaką žmonių veikla daro Žemės paviršiui.

Atmosfera ir Žemės klimatas. Susipažįsta su veiksniais, formuojančiais klimatą. Aiškinasi klimato įtaką žmonių gyvenimo būdai (veiklai, kultūrai ir kt.) ir kokių globalių klimato problemų dėl to kyla planetoje.

Pasaulio vandenynas ir sausumos vandenys. Nagrinėjant poveikslus, aiškinasi dinامينius vandens procesus, jų susidarymo priežastis (bangavimą, potvynius ir atoslūgius, šiltąsias ir šaltąsias vandenyno sroves). Nagrinėja, kokią vaidmenį sausumos vandenys atlieka žmogaus gyvenime ir gamtoje.

Geografinės zonos. Aiškinasi, kokie būdingiausi augalai ir gyvūnai aptinkami Lietuvoje ir skirtinguose žemynuose. Mokosi skirti natūralius kraštovaizdžius ir žmonių veiklos paveiktus kraštovaizdžius.

Žemės gyventojai. Susipažįsta su pasaulio gyventojų skaičiaus kitimu ir pasiskirstymo priežastimis. Susipažįsta su gyvenviečių formomis (kaimas, miestas).

Pasaulio politinis žemėlapis. Aiškinasi pagrindinius valstybės požymius (teritorija, gyventojai ir valdžia).

Ūkio geografinė. Aiškinasi gamtos išteklių įsisavinimo galimybes (atsinaujinantieji ir neatsinaujinantieji ištekliai). Susipažįsta su pasaulio ūkio dalimis (bioprodukciniis ūkis, pramonė ir paslaugos). Aiškinamasi, kaip ir kokią ūkinę veiklą atlieka žmonės Lietuvoje.

Regionų pažinimo raiška

Naudojantis paprasčiausiais geografinės informacijos šaltiniais, mokiniai 1-2 svarbiausiais bruožais apibūdina regionus ir šalis: Šiaurės Afriką, Afriką į pietus nuo Sacharos (Sahelio šalys), Australiją ir Okeaniją, Arktį ir Antarktį, Lotynų Ameriką, JAV (gyventojai ir ekonomikos vaidmuo pasaulyje), Šiaurės Europą (gamtos ypatumai); Vakarų Europa (kraštovaizdis); Pietų Europa (gamtos sąlygos).

Aplinkos pažinimas ir tyrimai

Pagal pateiktą pavyzdį mokiniai mokomi atlikti tyrimą.

Turinio apimtis. 9–10 klasės

Orientavimasis erdvėje ir žemėlapyje

Žemėlapiai ir jų įvairovė. Mokytojo padedami, mokosi naudotis vietovės planu, orientuotis vietovėje. Naudojantis pasaulio gamtiniu žemėlapiu mokiniai mokosi nustatyti objektų geografinę padėtį.

Geografinės informacijos skaitymas

Žemės gelmių sandara ir paviršius. Aiškinasi dabartinio Lietuvos paviršiaus susidarymą.

Klimatas. Nagrinėdami pavyzdį, analizuoja klimatą lemiančių veiksnių (geografinės padėties, Atlanto vandenyno) įtaką Lietuvos ir Europos klimatui. Aiškinasi, kaip skaityti sinoptinius žemėlapius, klimatogramas.

Vidaus vandenys. Bendrais bruožais nagrinėja požeminis vandenys, ežerus ir pelkes. Aiškinasi Lietuvos vidaus vandenų naudojimo ir apsaugos galimybes.

Organinis pasaulis ir gamtos apsauga. Susipažįsta su gyvenamosios vietovės, rajono ar šalies kraštovaizdžiu. Aiškina, kas yra saugomos teritorijos ir koks yra jų statusas.

Gyventojų skaičius ir natūralusis judėjimas. Pagal pavyzdį aiškinasi Lietuvos ir pasaulio gyventojų sudėtį.

Kultūrų ir religijų geografinė. Susipažįsta su svarbiausių kultūrų (Europos, Afrikos, Azijos) žmonių gyvensena ir tradicijomis.

Urbanizacija. Aiškinasi gyventojų gyvenimo būdą mieste ir kaime. Susipažįsta su pagrindinėmis didmiesčiuose kylančiomis problemomis.

Politinė geografinė. Aiškinasi valstybių įvairovę pagal teritorijos dydį ir gyventojų skaičių.

Pasaulio ūkis. Susipažįsta su Lietuvos ir pasaulio ūkio ištekliais (gamtos ir žmogaus sukurtais). Mokytojo padedami, aiškinasi gamtos sąlygų (klimato, dirvožemio derlingumo, reljefo ir kt.) tinkamumą žemės ūkiui plėtoti Lietuvoje. Nagrinėja transporto rūšių reikšmę Lietuvos ir pasaulio ūkiui.

Regionų pažinimo raiška

Naudojantis paprasčiausiais geografinės informacijos šaltiniais, mokiniai mokomi apibūdinti Europą, Baltijos šalį, JAV, Kiniją, Indiją, Rusiją ir išskirti 2-3 svarbiausiais jų bruožus.

Aplinkos pažinimas ir tyrimas

Mokytojo padedamas mokosi atlikti paprasčiausius tyrimus savo aplinkoje. Pagal pateiktą pavyzdį mokosi užrašyti jo rezultatus.

GEOGRAFIJOS BENDROSIOS PROGRAMOS PRITAIKYMAS NEŽYMIAM SUTRIKUSIO INTELEKTO MOKINIAMS

Ugdymo tikslas

Padėti elementariai pažinti savo artimiausią, Lietuvos ir Europos gamtinę ir visuomeninę aplinką, skatinti ją domėtis, atsakingai ir saugiai joje elgtis.

Ugdymo uždaviniai

Siekiant geografijos ugdymo tikslo, mokiniai:

- orientuosis savo artimiausioje aplinkoje;
- nurodytuose informaciniuose šaltiniuose susiras reikiamą, nesudėtingą, informaciją;
- domėtis savo artimiausios aplinkos, Lietuvos ir Europos gamtos bei visuomenės įvairove.

Mokinių gebėjimų raida

Šiame skyrelyje aprašyti esminiai mokinių gebėjimai, kuriuos reikėtų ugdyti per geografijos ugdomosios veiklos sritis pereinant iš vieno koncentro į kitą. Tai gali padėti mokytojui numatyti mokinių gebėjimų raidos nuoseklumą, tęstinumą ir planuoti mokymosi pažangą.

Veiklos sritis	5–6 klasės	7–8 klasės	9–10 klasės
1. Orientavimasis erdvėje ir žemėlapyje	Remiantis 1-2 aplinkos požymiais, orientuotis savo gyvenamojoje vietovėje. Papildomai padedat elementariai orientuotis žemėlapyje.	Remiantis 2-3 aplinkos požymiais, orientuotis savo gyvenamojoje vietovėje ir Lietuvoje. Papildomai padedat elementariai orientuotis žemėlapyje.	Naudojantis vietovės planu, gebėti orientuotis vietovėje, o žemėlapiu – Lietuvoje ir Europoje.
2. Geografinės informacijos skaitymas	Atpažinti geografinės informacijos šaltinius. Papildomai padedat gebėti perskaityti paprasčiausiuose šaltiniuose pateikiamą geografinę informaciją.	Atpažinti geografinės informacijos šaltinius ir jais naudotis. Gebėti perskaityti paprasčiausiuose šaltiniuose pateikiamą geografinę informaciją.	Naudotis geografinės informacijos šaltiniais (vadovėlis, žemėlapiai ir kt.) nurodyta tema. Gebėti perskaityti geografinę informaciją ir mokytojui padedant pasakyti pagrindinę jos mintį.
3. Regionų pažinimo raiška	Skirti žemynus ir vandenynus, parodyti juos žemėlapyje.	Naudojantis vadovėliu, 2–3 ypatumais, apibūdinti žemynus kaip stambiausius regionus.	Naudojantis paprasčiausiais geografinės informacijos šaltiniais, nurodyti svarbiausius Lietuvos ir Europos gamtinius ir visuomeninius aplinkos elementus.

Turinio apimtis. 5–6 klasės

Orientavimasis erdvėje ir žemėlapyje

Orientavimasis vietovėje. Nagrinėjant artimiausios aplinkos požymius mokytis orientuotis dienos metu. Naudojantis žemėlapiu mokiniai mokosi surasti ir parodyti savo gyvenamąją vietovę ir Lietuvą.

Geografinės informacijos skaitymas

Planas ir žemėlapis. Atliekant užduotis, mokomasi naudotis atlaso turiniu.

Vidinė Žemės sandara ir paviršius. Aiškinasi, kur kyla žemės drebinėjimai, kur susidaro ugnikalniai.

Žemės vandenys. Aiškinasi vandens apytakos ratą gamtoje. Mokiniai nagrinėja, iš kokių dalių sudarytas Pasaulio vandenynas. Aiškinasi, kas yra ežeras, mokosi parodyti gamtiniame žemėlapyje

didžiausius Lietuvos ežerus. Nagrinėdami piešinius ar žemėlapius, aiškinasi kas yra upės ištakos (šaltinis, ežeras ir t. t.) ir žiotys.

Atmosfera ir jos reikšmė. Mokiniai mokomi naudotis orų stebėjimo prietaisais (termometru, barometru, vėjarodžiu). Aiškinasi, kokie būdingiausi augalai ir gyvūnai aptinkami Lietuvoje.

Gyventojai ir gyvenvietės. Nagrinėdami diagramas aiškinamasi, kokia yra tautinė Lietuvos gyventojų sudėtis. Nagrinėdami paveikslus, mokiniai mokosi nusakyti miesto ir kaimo panašumus bei skirtumus.

Gyventojų veiklos. Nagrinėdami paveikslus, susipažįsta su gamtos ištekliais. Mokytojo padedami, nurodo, kaip žmogus keičia aplinką. Aiškinamasi, kur dirba tėvai.

Regionų pažinimo raiška

Naudojantis vadovėliu, mokosi surasti žemynus ir bent 2 bendriausiais bruožais juos apibūdinti.

Turinio apimtis. 7–8 klasės

Orientavimasis erdvėje ir žemėlapyje

Orientavimasis vietovėje. Mokosi orientuotis vietovėje pagal Saulę ir šešėlį.

Planas ir žemėlapis. Mokiniai mokosi orientuotis plane ir žemėlapyje. Susipažįsta su pagrindiniais žemėlapio elementais (masteliu, sutartiniais ženklais, geografiniu tinklu). Mokosi rasti ir parodyti žemėlapyje savo gyvenamąją vietovę, rajoną, Lietuvą, žemynus bei vandenynus.

Geografinės informacijos skaitymas

Planas ir žemėlapis. Susipažįsta su mokykliniu atlasu, mokosi jį skaityti.

Vidinė Žemės sandara ir paviršius. Mokiniai susipažįsta su vidine Žemės sandara. Aiškinasi, kur vyksta žemės drebjimai ir ugnikalnių išsiveržimai. Pasaulio gamtiniame žemėlapyje mokosi rasti aukščiausių kalnų ir didžiausių lygumų pavyzdžių žemynuose.

Žemės vandenys. Aiškinasi vandens apytakos ratą gamtoje. Susipažįsta su Pasaulio vandenyno dalimis ir sausumos vandenimis. Aiškinasi, kas upės ir ežeras.

Atmosfera ir jos reikšmė. Susipažįsta su atmosferos sandara. Nagrinėja Žemės judėjimą per para ir metus. Susipažįsta su augalijos ir gyvūnijos įvairove Lietuvoje ir pasaulyje.

Žemės gyventojai. Nagrinėja Lietuvos gyventojų skaičių pagal gyventojų skaičių ir lytį. Susipažįsta su tautine Lietuvos gyventojų sudėtimi ir Lietuvos etnografinėmis sritimis.

Valstybės samprata. Susipažįsta su mokyklos ir savo šalies valdymo struktūra.

Gyvenvietės. Mokosi skirti kaimą nuo miesto.

Gyventojų veiklos. Susipažįsta su gamtiniais ištekliais ir jų naudojimu. Susipažįsta su pagrindinėmis žmogaus plėtojamos ūkinėmis veiklomis.

Regionų pažinimo raiška

Naudojantis žemėlapiais ir vadovėliu mokosi skirti žemynus (Afriką, Ameriką, Europą ir Aziją).

Turinio apimtis. 9–10 klasės

Orientavimasis erdvėje ir žemėlapyje

Žemėlapiai ir jų įvairovė. Mokytojo padedami, mokosi naudotis vietovės planu, orientuotis vietovėje. Naudojantis pasaulio gamtiniu žemėlapiu mokiniai mokosi nustatyti objektų geografinę jų padėtį.

Geografinės informacijos skaitymas

Žemės gelmių sandara ir paviršius. Gamtiniame žemėlapyje mokosi surasti pagrindines Lietuvos ir Europos paviršiaus formas.

Klimatas. Aiškinasi geografinės padėties ir Atlanto vandenyno įtaką klimatui, mokosi skaityti sinoptinius žemėlapius, klimatogramas.

Vidaus vandenys. Aiškinasi Lietuvos vidaus vandenų naudojimo ir apsaugos galimybes.

Organinis pasaulis ir gamtos apsauga. Susipažįsta su gyvenamosios vietovės, rajono ar šalies kraštovaizdžiu. Aiškina, kas yra saugoma teritorija.

Gyventojų skaičius ir natūralusis judėjimas. Pagal pavyzdį aiškinasi Lietuvos ir pasaulio gyventojų sudėtį.

Kultūrų ir religijų geografija. Susipažįsta su svarbiausių kultūrų (Europos, Afrikos, Azijos) žmonių gyvensena ir tradicijomis. Susipažįsta su pagrindinėmis Lietuvoje ir pasaulyje paplitusiomis religijomis (krikščionybė, islamu, budizmu).

Urbanizacija. Aiškinasi gyventojų gyvenimo būdą mieste ir kaime. Susipažįsta su pagrindinėmis didmiesčiuose kylančiomis problemomis.

Politinė geografija. Aiškinasi pagrindinius valstybės požymius (teritorija, gyventojai ir valdžia). Aiškinasi valstybių įvairovę pagal valdymo tipą (respublikos ir monarchijos)

Pasaulio ūkis. Susipažįsta su Lietuvos gamtos ištekliais, Aiškinasi gamtos išteklių įsisavinimo galimybes (atsinaujinantieji ir neatsinaujinantieji ištekliai). Susipažįsta su Lietuvos ūkio dalimis (bioprodukcinis ūkis, pramonė ir paslaugos).

Regionų pažinimo raiška

Naudojantis paprasčiausiais geografinės informacijos šaltiniais, mokpsi apibūdinti Lietuvos ir Europos gamtinę ir visuomeninę aplinką.